

Holmöarnas vattenskalbaggar 2 – Grossgrunden och Lillhalörsgrundet

ANDERS NILSSON

En tidigare sammanställning av Holmöarnas vattenskalbaggar måste ses som preliminär då uppgifter i stort sett saknades om de södra öarna Grossgrunden och Holmögadd (Nilsson 2005). I syfte att fylla igen några av dessa luckor gjordes en utflykt till Holmöarna 4-6 juni 2006. Under detta besök tillbringade jag en hel dag på norra halvan av Grossgrunden samt två halvdagar på den mindre ön Lillhalörsgrundet belägen i sundet mellan Ängesön och Grossgrunden.

Besökta lokaler

De undersökta lokalerna har numrerats som i Fig. 1.

Lillhalörsgrundet, 4 & 6 juni: (1) 7073423/1751476, havsstrand, kärr och hållkar.

Grossgrunden, 5 juni: (2) Nördgraven, 7071023/1749419; (3) Tjärn V om Nördgraven, 7070913/1748969, omgiven av skog och gungfly; (4) Havsvikar NV om Nördgraven, 7071223/1749206, havsstrand; (5) Kärr V om Nördgraven, 7070907/1748888, brunmossa och starr; (6) Kärr NV om Bastugraven, 7070534/1748647, björnmossa och starr; (7) Tjärn V om Bastugraven, 7070456/1748636, omgiven av hed; (8) Bastugraven, 7070423/1748796, sjö; (9) Tjärn NO om Bastugraven, 7070423/1748986, gungfly; (10) Grossgrundens NO-spets, 7073073/1750596, blockstrand och hållkar.

Funna arter

Totalt insamlades 316 vuxna individer och 28 larver fördelade på 44 arter. På Lillhalörsgrundet togs 21 arter, av vilka alla utom sju även hittades på Grossgrunden. Totalt togs 37 arter på Grossgrunden. För varje art ges lokalkod enligt ovan och antal individer av vuxna och larver (L). Arter tidigare ej rapporterade från Holmöarna har markerats med en *.

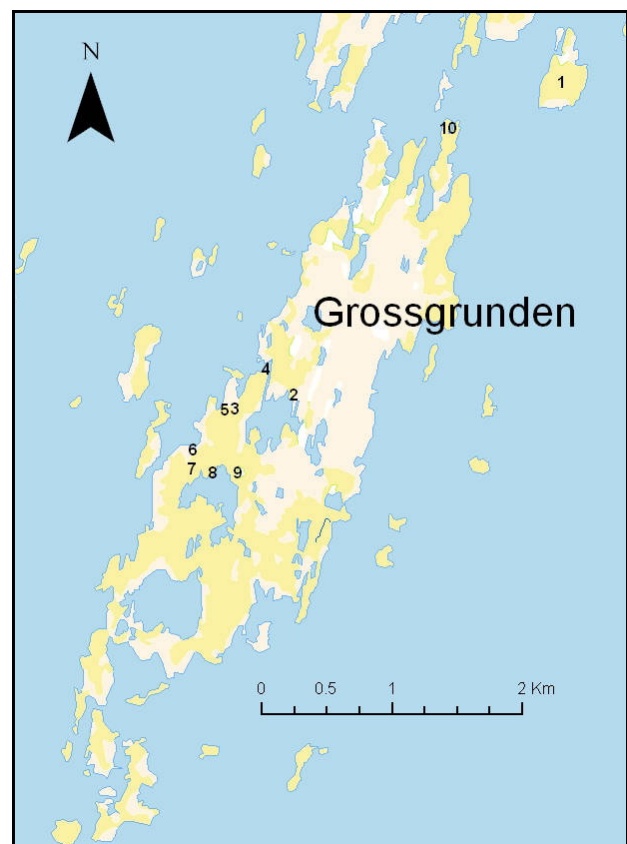

Fig. 1. Karta över Grossgrunden och Lillhalörsgrundet med besökta lokaler numrerade som i texten.

Haliplidae*Haliplus ruficollis*: 8:4**Dytiscidae**

Agabinae

Agabus affinis: 1:1L, 6:1L*Agabus congener*: 1:3 & 2L, 6:1*Agabus labiatus*: 6:1 & 2L, 7:1 & 1L*Ilybius erichsoni*: 1:4, 6:1* *Ilybius fuliginosus*: 1:3*Ilybius guttiger*: 2:1, 3:1*Platambus maculatus*: 10:1

Colymbetinae

Colymbetes paykulli: 1:1L, 5:1L*Rhantus exsoletus*: 8:4*Rhantus suturellus*: 1:3L, 3:1, 5:2L, 6:2 & 4L, 7:2 & 1L

Dytiscinae

Acilius sulcatus: 7:1

Hydroporinae

Hydroporus erythrocephalus: 1:3, 3:2, 5:2, 6:5, 7:3*Hydroporus geniculatus*: 1:1*Hydroporus melanarius*: 1:4*Hydroporus morio*: 1:14 & 2L*Hydroporus obscurus*: 1:1, 3:3*Hydroporus palustris*: 1:2, 4:3*Hydroporus planus*: 1:2 & 7L, 10:5* *Hydroporus puberulus*: 1:6*Hydroporus tristis*: 1:8, 5:12, 6:5*Hydroporus umbrosus*: 1:2, 3:3, 8:1*Hygrotus impressopunctatus*: 4:8*Hygrotus inaequalis*: 4:4, 7:1* *Hygrotus quinquelineatus*: 8:9* *Hyphydrus ovatus*: 2:1*Nebrioporus depressus*: 10:7*Oreodytes alpinus*: 1:3* *Laccophilus biguttatus*: 2:6, 8:8**Gyrinidae***Gyrinus aeratus*: 2:42, 8:21*Gyrinus minutus*: 2:4, 3:13, 7:1*Gyrinus natator*: 1:1, 2:1, 3:5, 6:5, 7:4**Hydrochidae***Hydrochus brevis*: 5:2**Helophoridae***Helophorus flavipes*: 1:3*Helophorus laticollis*: 1:5, 6:8**Hydrophilidae***Berosus luridus*: 5:5, 6:3*Coelostoma orbiculare*: 9:1*Enochrus affinis*: 2:1, 3:2, 5:3, 6:1, 7:2, 9:1*Enochrus coarctatus*: 9:1*Enochrus ochropterus*: 7:2, 9:1*Helochares obscurus*: 9:1*Hydrobius fuscipes*: 1:4*Laccobius biguttatus*: 2:1*Laccobius minutus*: 4:7**Artvisa kommentarer**

Dykaren *Ilybius fuliginosus* var tidigare ej känd från Holmöarna. Arten är vanlig på fastlandet och en god flygare. Tre exemplar togs i det grunda brunmossekärret på Lillhalörsgrundets NV del. Inte heller den lilla svarta dykaren *Hydroporus puberulus* var tidigare känd från Holmöarna. Då arten är nordlig och relativt ovanlig längs Västerbottenskusten, får fyndet ses som överraskande. Även denna art togs endast i det grunda brunmossekärret på Lillhalörsgrundets NV del. Det är anmärkningsvärt att hela 21 arter av vattenskalbaggar fångades på denna lilla ö, och att två av dem ej hittats någon annanstans på Holmöarna.

Även den i Bastugraven vanliga smådykaren *Hygrotus quinquelineatus* är ny för Holmöarna. Jag hade snarare förväntat mig att hitta den snarlika och mer sydliga arten *H. versicolor* i Holmöarnas större sjöar. *Hyphydrus ovatus* är en annan sjöart som jag tidigare (Nilsson 2005) listat som förväntad i Holmöarnas sjöar. En matt hona fångades nu i Nördgraven.

Det mest överraskande fyndet på Grossgrunden är helt klart den i Sverige mycket sällsynta dykaren *Laccophilus biguttatus*, vilken föreföll vanlig både i Bastugraven och Nördgraven (Fig. 2). Arten är ny för faunaprovinen Västerbotten, och i länet tidigare känd endast från två tjärnar nära Nordmaling (Ångermanland). Gabrielsson & Nilsson (1993) rapporterade arten från

Korptjärn och redovisade även samtliga då kända svenska fynd på en karta. Arten togs därefter även i Brattfors Fölatjärn (31.V.1998, leg. A.N. Nilsson). Noteras bör även att *L. biguttatus* utgör ännu ett exempel på en art som är känd från Västerbotten, men ej från Norrbottens faunaprovin.

Av virvelbaggarna dominerar *Gyrinus aeratus* i de stora sjöarna på Grossgrunden, medan *G. natator* tycks vara den mest frekventa arten i de mindre vattnen. Den tidigare konstaterade avsaknaden av *G. opacus* på Holmöarna (Nilsson 2005) gäller fortfarande.

Ett exemplar av *Helochares obscurus* trampades fram i gungflyet kring en liten tjärn, vilken nyligen avsnörts från Bastu-

Fig. 2. Starrparti i Bastugraven på Grossgrunden i vilket dykaren *Laccophilus biguttatus* förekom ymnigt. Foto: A. Nilsson.

graven. Arten rapporterades nyligen som ny för Övre Norrland från två mindre tjärnar på Ängesön (Nilsson 2005).

Palpbaggen *Hydrobius fuscipes* påträffades i ett grunt hällkar med brunmossa på Lillhalörsgrundet. Samtliga fyra fångade ex. tillhör var. *rottenbergi* då punkterna mellan täckvingefårorna ligger i själva längsfårorna snarare än mitt emellan dessa (Hansen 1987). Denna variant är typisk för hällkar vid havet, och tidigare rapporterad nordligast från Åstön i Medelpad (Nilsson & Bergsten 1999).

Diskussion

Med ovanstående tillägg är nu 83 arter av vattenskalbaggar rapporterade från Holmöarna. Tre av dessa kan benämnas 'Holmöarter' i strikt mening då de i Västerbotten ej påträffats på fastlandet: *Helochares obscurus*, *Laccophilus biguttatus* och *Ochthebius minutus*. Framtiden får visa om fler Holmöarter döljer sig på Grossgrundens södra del eller på den ännu sydligare ön Holmögadd.

Utifrån havets kylande inverkan är det lätt att tro att våren utvecklas långsammare på Holmöarna än på fastlandet. Min uppfattning är dock att det högre antalet soltimmar mer än väl kan kompensera för det omgivande havsvattnets låga temp-

eratur. Detta kan gälla speciellt för de dammar och kärr i vilka huvuddelen av stickmyggorna utvecklas. Myggkläckningen och dessa vattens uttorkning sker till synes något tidigare på Holmöarna än på fastlandet. Detta innebär att studier av de mer temporära vattens fauna med fördel kan förläggas någon vecka tidigare, och absolut inte senare, än på fastlandet.

Tack

Ett stort tack till Mats Dynesius för trevligt sällskap och hjälp med båt och tak över huvudet.

Citerad litteratur

Gabrielsson, F. & Nilsson, A.N. 1993:

Dykarbaggen *Laccophilus biguttatus* funnen i Ångermanland. *Natur i Norr* 12(1): 37-38.

Hansen, M. 1987: The Hydrophiloidea (Coleoptera) of Fennoscandia and Denmark. *Fauna Entomologica Scandinavica* 18: 1-254.

Nilsson, A.N. 2005: Holmöarnas vattenskalbaggar. *Natur i Norr* 24(2): 111-117.

Nilsson, A.N. & Bergsten, J. 1999: Åstöns vattenskalbaggar. *Natur i Norr* 18(2): 95-99.

Författarens adress:

Anders.Nilsson@emg.umu.se
Mullsjö 258, 914 90 Nordmaling

Natur i Norr Supplement

Natur i Norr har nu fått sitt första supplement:

Fery, H., Nilsson, A.N. & Bameul, F. 2006: The late Félix Guignot – a bibliography and a species-name index to his water beetle publications.

Supplementet är på 37 sidor och kan fritt laddas ner i pdf-format från NEFs hemsida. Ett tryckt exemplar kan beställas från Anders Nilsson för 100 kr. Innehållet, som är på engelska, torde vara av intresse främst för de som intresserar sig för vattenskalbaggar.